కెరటాలు

వి.టి.స్టేషన్‌లో పెద్ద గడియారం పదిగంటలు చూపెడుతోంది. యాభై గజాల దూరంలోవున్న అమ్మాయి శారదేనన్న అనుమానం కలిగినా కొంత సూక్ష్మపరీక్ష చేసిన తరువాత కాని శారదేనని నిర్ణయించ లేకపోయాను. బహుశా నన్ను చూసే వుంటుంది. కాని నాతో ఎందుకు మాట్లాడుతుంది ? నా కంటే గంట ముందు బయలుదేరినా ఇంతసేపటి వరకూ ఏం చేసిందో వూహించలేకపోయాను. బహుశా ఉమాపతిని కలుసుకోటానికి వెళ్ళిందేమో !

స్టేషన్ బయటకొచ్చి తలవంచుకుని నడచి పోతున్నా.

'ఏవండోయ్ ! ... నమస్కారం ! కొంపతీసి నాకు డాష్ యివ్వరు కదా !' అన్న మాటలు చెవుల్లో గిలిగింతలు పెట్టాయి. తలెత్తి చూశాను. ఎదురుగా సరోజ నిలబడుంది. మన్మధుడు నృత్యం చేసే ఆ కళ్ళల్లో చీకటికన్నె చేతులు వూగిస్తూ కనపడింది. ఏదో కారణం వుండే వుంటుంది. జుట్టు వెనక్కి దువ్వి ఎర్రరిబ్బనుతో బిగించింది చెవులకు గుజరాతీల మాదిరిగా వెడల్పాటి లోలకులు సూర్యకాంతిలో తళుక్కుమన్నాయి.

'అంతటి ధైర్యం లేదు కాని, పదీపదయింది కదా ! ఆఫీసుకు రాకుండా ఏవిటిది ?' అనడిగాను.

సరోజ తన చేతికున్న 'ఫేవర్‌లూబా' కేసి వోమాటు చూసి తలెత్తి నవ్వింది. ఎక్కడో

సామ్రాజ్యం ఒక్కసారిగా తగలబడుతున్నట్టు -ఇవేళ సెలవు పెడుతున్నా - మనసు ఏం బాగా లేదండి - ఏదో విలువైన వస్తువు జారిపోయినట్టుంది. మీ కోసమే యిక్కడ ఇరవై నిమిషాల నుంచి తపస్సు చేస్తున్నా. ఉమాపతి గురించి మీకు కొత్త సంగతి ఏదైనా తెలుసా?'

ఆశ్చర్యంతో కనురెప్పలు కదిలాయి.

'తెలియదు - అతనితో నాకేం ప్రమేయం లేదు, మనసులు విరిగాక అతుక్కోడం అసంభవం'.

దూరంగా వినిపించిన జోళ్ళ టకటకలు నాదగ్గరకొచ్చి ఆగిపోయాయి.

'హలో !' అని విష్ చేసింది ఎలిజబెత్.

"హలో"అన్నాను, ఆమె వేసుకున్న కొత్తఫ్రాకుకేసి కన్నార్పకుండా చూస్తూ. జోళ్ళ చప్పుడు దూరంగా కదిలిపోయింది. సరోజ దృక్పథంలో నేనొక శిఖరాన్నయితే ఆమె దృష్టిలోతు నిర్ణయించరాని అగాధం.

'మీకోమాట చెప్పాలనే ఇక్కడ నిలబడ్డాను. అతన్ని గురించి వో విచారకరమైన వార్త చెప్పాలి. ఇప్పుడావిషయం వెల్లడి చేస్తే మీరు బాధపడతారు. అందుచేత సాయంత్రం చౌపాతి వంక రండి. ఏవిటో-ప్రతి మనిషిలోనూ కొన్ని భావాలు పైకి రాకుండా అణగివుంటాయి. నొక్కివుంచి అనేక వేషాలు వేస్తాం. చివరకు మేక్-అప్ చేసుకుంటుంటే తెరకాస్తా పుటుక్కున తెగిపోతుంది',

సరోజ ఇంత వేదాంతం మాట్లాడటం నేను ఎన్నడూ వినలేదు. ఆమె వేషభాషల్ని - మాటల తీరును బట్టి నేను చేసుకున్న నిర్ణయాలు పొరపాటేమో ననిపించింది. గణిత శాస్త్రజ్ఞుడు స్వయం సిద్ధాంతాల మీద తన భవనాన్ని నిర్మిస్తున్నాడు. కాని పునాది ఇసకతో కడితే?

'శారదక్కూడా ఫోన్‌చేయండి-ఆమె వుండటం అత్యవసరం' అని, నేను అనబోయే మాటలు చెవిని వేసుకోకుండా చకచకా నడిచి వెళ్ళిపోయింది.

అప్పుడే ఎలిజబెత్ యాభైగజాలు వెళ్ళిపోయింది ఆమె క్రాఫింగు హెయిర్ మీద వున్న నీలిరిబ్బను ఇంకా స్ఫుటంగా కనిపిస్తూనే వుంది.

ఆఫీసు చేరుకునే సరికి పదిన్నరైంది. వెళ్ళగానే బాస్ సెలవుపెట్టాడని తెలిసింది. నిన్న బద్ధకంగా వదిలేసిన నాలుగు లెటర్సు టైపు చేయటం పూర్తిచేసి తీరిగ్గా కుర్చీకి జారబడ్డాను. నాకు నాలుగుగజాల దూరంలో ఫైల్సుమధ్య పడికొట్టుకుంటున్న కామత్ నెమ్మదిగా వచ్చి విష్‌చేశాడు.

'మిస్టర్ కామత్ ! చిక్కిపోతున్నావయ్యా !' అన్నాను. 'కారణం మీరు గెస్‌చేసే ప్రయత్నంలో వున్నారనుకుంటా. అది సరే కాని సరోజ రాలేదే ? అని ఆమె సీటు కేసి వేలు చూపెట్టాడు.

'ఆశాభంగం కలిగించినందుకు చింతిస్తున్నా, ఆమె వారంరోజులు సెలవుపెట్టింది,' అంటూ అతని ముఖకవళికలు ఎట్లా మారుతున్నాయని చూశాను' హిమాలయం తలమీద వొరుగుతున్నట్టు ఫీలయ్యాడేమో !

ఫోన్ చేద్దామని రిసీవరు అందుకున్నాను. ఛీ... శారదతో మళ్ళీ మాట్లాడటమా ? ఇంత రభస - సంఘర్షణ జరిగిన తరువాత ! అయినా నేను రమ్మంటే వస్తుందా ! నేనేదో పద్మవ్యూహం అల్లి సాలెపురుగులా ఆమెను బంధిస్తున్నట్టు వూహిస్తే నేనేం చేసేది ? రిసీవరు యథాస్థానంలో వుంచి రెండడుగులు ముందుకు వేశాను. సరోజ మాటలు ప్రతిధ్వనించాయి. మళ్ళీ రిసీవరు అందుకుని డయల్‌చేశాను. కాల్ వచ్చింది. ఉన్న విషయం చెప్పాను. 'అవును -అయిదునిమిషాల క్రితం సరోజకూడా ఫోన్‌చేసింది. తప్పకుండా వొస్తాను,' అంది శారద.

కామత్ డీలక్స్ సిగరెట్ అందించాడు. ఆఫీసులో పనిలేదు. ఉమాపతివిషయం అలలురేగుతున్న సముద్రంలా వుంది. ఆలోచనలు కళ్ళెంతెగిన గుర్రంలా తాడుతెగిన గాలిపటంలా పరుగెత్తాయి.

లిఫ్టుకోసం క్యూలో నిలబడున్నా, కాలం వృథాచేయటం ఇష్టంలేక చేతవున్న తెలుగు వారపత్రికలో విట్సు చదువుతున్నా, నా వెనక నిలబడి వున్న వ్యక్తి 'ఏవండీ ! థామస్ కుక్ అండ్ సన్స్ ఆఫీసు ఎక్కడండి ? అని స్వచ్ఛమైన గోదావరి తెలుగులో అడిగాడు.

'నాతో రండి' అన్నాను. ఇద్దరం మూడవ ఫ్లోరులో దిగాం.

'ఇదే మీరు అడిగిన ఆఫీసు, నేను పనిచేసేది ఈ ఆఫీసులోనే !' అన్నాను.

'అలాగా !...థాంక్స్ ! చూడండి ! ఈ ఆఫీసులో స్టెనోగ్రాఫరుపోస్టు ఖాళీగా వుందని విని వచ్చాను. నేను చాలా కష్టాల్లో వున్నాను. మాది కాకినాడ - అమ్మ - చెల్లెలు అందరూ అక్కడే వున్నారు. కుటుంబ భారం అంతా నా మీదనే వుంది.

'దానికేం లెండి ! ....బాస్ లోపల వుంటాడు.. అతన్తో మాట్లాడండి' అన్నాను.

ఆ తరువాత ఉమాపతి టెస్టులో విజయం పొందడం వుద్యోగం సంపాదించటం జరిగాయి.

ఆ మర్నాటి నుండి ఉమాపతి పూర్తిగా మారాడు. కళ్ళల్లో మొదటిరోజు కనిపించిన దైన్యం చెల్లాచెదరైంది. పెదవుల మీదికి చిరునవ్వు జారింది. ఇంటర్వ్యూకి వచ్చినప్పుడు వేసుకున్న సాదాదుస్తులు -కాన్పూరు చెప్పులు అతన్ని వదలుకోవలసి వచ్చింది. కొత్తకొత్త సూట్లు కుట్టించాడు. మొదట్నుంచీ నేనతన్ని జాగ్రత్తగా గమనిస్తూ వచ్చాను. ఆఫీసులో సగంమంది యువతులు. వాళ్ళ విషయంలో అతని ప్రవర్తన ఎలా వుంటుందనేది నా ప్రశ్న. దాన్నిబట్టి అతని శీలానికి హద్దులు నిర్ణయించి -దాన్ని గీటురాయిలా వుపయోగించుకోవచ్చునని కాదు. కాని అదొక ప్రధానాంశంగా కనపడింది. అయిదారు రోజులు పోయాక అతన్ని మాయింటికి రమ్మని ఆహ్వానించాను. అతను ఓ ఆదివారం నాడు వచ్చాడు.

నేనూ - శారదా స్వేచ్ఛగా మాట్లాడాం. అతనికి ఎకౌన్‌టెన్సీ తెలుసు -రేడియో ఇంజీరింగ్ చాతనవును. జీవనాధారం దొరకటమనేది అతని కెన్నడూ సమస్య కాదు. ఉదయం కాలేజీకి వెళ్ళి బి. ఏ. దాకా చదవాలన్నాడు.

'మనిషికి పరిస్థితులు ఓ స్థిరమైన మనస్తత్వాన్ని ఇస్తాయా? - లేక స్థిరమైన దృక్పథం - అభిప్రాయాలు - భావాలు స్వతంత్రంగానే తమ స్థానాన్ని ఏర్పరచుకుంటాయా ?' అన్న వాదంమాట ఎలావున్నా ఉమాపతిని పరిస్థితులే మార్చాయని నేననుకుంటాను. అతను తనకు జీవితం మీద కొన్ని అభిప్రాయాలు వున్నాయన్నాడు. అభిప్రాయాలు స్థిరం కావని వాదిద్దామనుకుని వూరుకున్నా - పెసిమిజం పాతుకుపోయింది. అతనికి చక్కటి భవిష్యత్తు వున్నా ఈ నిరాశావాదం ఎందుకో! పక్షులు సాయంత్రం కిలకిల్లాడుతూ ఇళ్లకు తిరిగిపోతుంటే ఉమాపతి ఇవన్నీ తిండిలేక కాలేకడుపులతో ఏడుస్తూ తిరిగివెడుతున్నాయంటాడు. మా యింటోవున్న హార్మోనియం మీద 'మ్రోయింపకోయ్' పలికించాడు. ఆడ్లర్ సైకాలజీ గురించి వుపన్యాసధోరణిలో మాట్లాడాడు. బ్రౌనింగ్ తత్వాన్ని ఖండించాడు. షేక్స్‌పియర్‌ని 'పెద్ద కాపీయిస్ట్' అన్నాడు. ఏది ఎలావున్నా నేను రెండు విషయాలు గ్రహించాను. శారదకూ - అతనికీ మధ్య ఏకాభిప్రాయం కుదరగల అంశాలు చాలావున్నాయి. ఉమాపతి ఎదుటి వ్యక్తిని చిటికెలో ఆకర్షించగలడు. కామత్ చిత్రమైన వ్యక్తి. అతను వుద్యోగంచేయటం కేవలం కాలక్షేపంకోసం. అది యితరులు విశ్వసించకపోయినా నేను నమ్ముతాను. మెడచుట్టూ సిల్కు మఫ్లరు చుట్టుకుని హుషారుగా మాట్లాడతాడు. - ధనికుల జాబితాలో వేయవచ్చు.

కామత్ తనమాటల్లో-చేతల్లో కొంత అసహజత్వాన్ని ప్రదర్శిస్తాడు. ఛలోక్తులు విసురుతూ అందర్నీ నవ్విస్తూ తనూ నవ్వుతాడు. అతనికున్న అనేక 'పిచ్చుల్లో' అమ్మాయిల పిచ్చికూడా వుంది. అయితే ఎంతమంది అమ్మాయిల ముందర ధైర్యంగా గుండెమీద చేయి వేసుకుని తన వ్యక్తిత్వం ప్రదర్శించి విజయం సంపాదించాడన్నది అనుమానాస్పదం. అంతటి మనస్థయిర్యం అతనికి లేదనే నా నమ్మకం. అయినా అతను దేశం నలుమూలలా తనకున్న అనుభవాల్ని వర్ణిస్తూ వచ్చాడు. అతను వోఅమ్మాయిచేత ఆకర్షింపబడిన పక్షంలో ఏ గులాబీ పువ్వో తీసుకొచ్చి ఆమెకు పదిగజాల దూరంలో నిలబడి ఆ పువ్వు ఆమె ముందుకు విసిరి 'నిన్ను ప్రేమిస్తున్నాను' అనేసి పారిపోయినా నేను ఆశ్చర్యపడను.

అతనికి సరోజ అంటే వో 'ఫాన్సీ' వున్న మాట నిజం.... ఎలిజబెత్ విషయంలో అతని అభిప్రాయం కనుక్కోటానికి ఎన్నో మార్గాలు ఉపయోగించి ప్రయత్నించి విఫలుణ్ణయ్యాను. పోనీ సరోజ తెగించి 'ఆల్ రైట్ మిస్టర్ కామత్ ! నీ ప్రేమ అంగీకరించాను, వివాహం ఎప్పుడు చేసుకుందాం ?' అనడిగితే కామత్ వెంటనే రాజీనామా చేసి వెళ్ళిపోతాడు. ఆ తరువాత సరోజ ఎక్కడైనా కనబడితే ఆమెకంట పడకుండా ఏ పుస్తకమో -పేపరో మొహానికడ్డం పెట్టుకుని చల్లగా జారుకుంటాడు.

కాని సరోజ అంతటి మాట ఎన్నడూ అనదు.

ఆమెతత్వం - తీరు -అన్నీ ప్రకృతికి విరుద్ధంగా వుంటాయి. ముఖ్యంగా ఆమెకు

వివాహం మీద నమ్మకం లేదు. వెనకటికి ఎవరో 'అయ్యా ! నన్ను బ్రహ్మచారి అనకండి - అవివాహితుడనండి' అన్నట్టు ప్రతిరోజూ భర్తను చూస్తుంటే భార్యకు విసుగెత్తి విడాకులీయ బుద్ధివేస్తుందట - ఏడాదికో శిశువును కనిపారేస్తూ భర్తకు యిష్టమైన కూరలతో రుచికరంగా వొండుతూ, అతని అడుగులకు మడుగులొత్తుతూ - ఛీ - ఏం జీవితం యిది ? పాతికేళ్ళ పడుచును చూస్తుంటే నలభైయేళ్ళ అవ్వలా కనిపిస్తుందట ! ఒమర్ ఖయ్యాం అన్నట్టు జీవితాన్ని అనుభవించా లంటుంది. దేన్నైనా వెనక్కి తేగలం కాని గడచిన ఒక్క సెకనును కూడా తీసుకురాలేం - అటువంటప్పుడు మానసిక బాధల్తో, కట్టుబాట్లతో - ఎదుటి వారికి గోతులు తీస్తూ -లోపల వొకటి వుంటే పైకి వొకటి నటిస్తూ చరిత్రకాని, కొందరు వ్యక్తులు కాని నిర్ణయించిన హద్దుల మధ్య అణగిపోతూ ఎందుకు బతకాలి ? జీవితంలో స్వయంగా అనుభవం గడించి మంచి చెడ్డలు నిర్ణయించుకోవాలి' అంతే కాని' ఇలా- ఇలా' నడుచుకుంటే ' ఇలాంటి' పరిణామాలు కలుగుతాయని వాదించటం - సిద్ధాంతీకరించటం అసందర్భం - అన్యాయం - అని వాదిస్తుంది.

'అందరూ యీవిధంగా నడుచుకుంటే ప్రపంచం మాటేవిటి ? కొంతకాలానికి జాతి నశింపు కాదా ?' అని అడ్డుప్రశ్న వేస్తే నిర్లక్ష్యంగా నవ్వేస్తుంది. కామత్ కూడా ఇలాంటి సందేహాలే లేవదీస్తాడు. బౌద్ధమత సూత్రాలను అందరూ తు.చ. తప్పకుండా ఆదరిస్తే, అందరూ గుండు చేసుకుని కాషాయ వస్త్రాలు ధరించి 'భిక్షాందేహి' అని తిరగవలసిందేగా! ఎదురైన వ్యక్తుల్ని స్త్రీ పురుష విభేధంతో చూడనంత కాలం మానవ జాతి మాటేవిటి?' కాబట్టి ఇదంతా 'హంబగ్' - అందుకే ఎవరూ దాన్ని ఆదరించరు' అంటాడు - ఇలాంటి వ్యక్తులతో వాదించి విసుగెత్తి వూరుకున్నా -

ఉమాపతి వచ్చిన రెండు వారాలకు కామత్ 'మీతో కొంచెం రహస్యంగా మాట్లాడాలి - అలా రండి' అన్నాడు.

ఇద్దరం బాల్కనీకి వెళ్ళాం.

'ఉమాపతి ప్రవర్తన గమనిస్తున్నారా?, అనడిగాడు. అతని ప్రశ్న వెనక వుండే భావం బోధపడక వూరుకున్నాను.

'సరోజ ఇదివరకటి మల్లే నాతో మాట్లాడటం లేదు. మీ మిత్రుడు ఘటికుడు. కాని నేను బాధపడేది అందుక్కాదు. మన కళ్ళఎదుట ఇలాంటి ఘోరం జరుగుతుందే ఎలా సహించగలం ?'

అతని కంఠంలో ఓటమి స్పష్టంగా కనిపిస్తుంది.

కామత్ప్రవర్తన గురించి నిలదీసి అడగవచ్చు - కాని ప్రయోజనం వుండదు. అది కేవలం వ్యకిగత విషయంలో జోక్యం కలుగజేసుకోవటమవుతుంది. 'నీతి'ని అడ్డం పెట్టుకుని తనమనసులోవున్నమాటను మభ్యపెడుతున్నాడు. నిజానికి నేనూ బాధపడ్డాను, ఉమాపతి సరోజ మూలంగా చెడిపోతాడేమోనని. ఆ తరువాత రెండు మూడు సార్లు

బైకుల్లా దగ్గర వున్న నైట్ స్కూల్‌లో ఖాళీ వుందని కనుక్కోటానికి వెళ్ళి తిరిగి వస్తూ విక్టోరియా గార్డెన్స్ ముందర సరోజను చూశాను. ఆమెచూపులు చుట్టూ తిరుగుతూ ఎవరి కోసమో నిరీక్షిస్తున్నాయి. కూలింగ్ గ్లాసులోంచి నన్నుచూసి విష్ చేసింది. రెండు జడలు వేసుకుని దాన్ని అర్ధచంద్రాకారంగా మెలితిప్పి మధ్య నల్లరిబ్బను వదులుగా వ్రేలాడదీసింది. తెల్లటి పాదాలకున్న ఎర్రస్లిప్పర్లు చూస్తూ కొన్నిసెకనులు గడిపాను. 'రామాచారి' చీర తాలూకు నీలిరంగు ముఖంమీద పడి వింత శోభను కలిగించింది. ఆ వేళ సరోజను చూస్తుంటే ఫ్లాష్‌లైటులో బల్బు వెలిగిన అనుభవం కలిగింది. సౌందర్యం వింతగా ఆవులించినట్టు - 'ఏవిటి సంగతి? ఎవరికోసం ఈ నిరీక్షణ?' అనడిగాను. 'ఉమాపతికోసమండి-అతను విక్టోరియా గార్డెన్సు చూడలేదన్నాడు. ఒంటరిగా చూడడమంటే వల్లమాలిన భయం. అయినా చెప్పొద్దూ! అతను వట్టి అమాయకుడు సుమండి! ఎలా బతుకుతాడో ఏమో! ప్రతి చిన్న విషయానికీ బాధపడతాడు. వట్టి పిచ్చివాడు. పెన్ను సరిగ్గా రాయకపోయినా సరే - ఎవరో తన్ను మీదపడి చంపుతున్నట్టు ఇదవుతాడు- 'మట్టి ముద్దదొరికితే దానికి రూపంప్రసాదించటం నీకు కొత్తకాదుగా!' అన్నమాటలు నాలుక చివరదాకా వచ్చి ఆగిపోయాయి.

'నాలుగ్గంటలకు వస్తానన్నాడు. - పావుతక్కువ అయిదైంది, ఇంక వుండలేను. నే వెడుతున్నాను. మీరు వస్తారా ?'

'నేనో స్నేహితుణ్ణి కలుసుకోవలసి వుంది సారీ -' అని చిన్న అబద్ధం ఆడాను -

సరోజ మౌనంగా వెళ్ళిపోయింది.

ఆమె నాదగ్గర్నుంచి దేన్నో దాచటానికి ప్రయత్నించిందని స్పష్టమైంది. నేను రాకపోతే ఉమాపతి కోసం ఎంతసేపైనా సరే కాసుక్కూచునేదేమో; అంటే నన్ను చూసి భయపడి వుండాలి - అనుమానపడి వుండాలి - పానకంలో పుడకలా నేను అడ్డం వచ్చినందుకు కొంత బాధపడ్డాను - పదినిమిషాలు గడిచాక ఉమాపతి ప్రత్యక్షమయ్యాడు. 'నీ కోసం చాలాసేపు చూసి సరోజ వెళ్ళిపోయింది. మనం గార్డెన్సు చూద్దామా ?' అనడిగాను. తరువాత నాకు స్ఫురించింది. సరోజ గురించి ఏవీ ఎరగనట్టు నటించి అతని అభిప్రాయం తెలుసుకుంటే బాగుండునని -'అబ్బే మరోనాడు చూసుకుందాం లెండి. ఇవేళ మీరెలాగూ దొరికారు కనక మా రూంకి రావాలి.' అన్నాడు. నేను ఏదో చెప్పబోతూంటే' ఇలా వస్తానని చాలాసార్లు చెప్పి నమ్మించారు. ఇప్పుడు ఎలాంటి సాకులూ పనికిరావు' అని బలవంత పెట్టాడు. సరేనని బయలు దేరాను.

ఉమాపతి బి.బి. దాదర్‌లో వుంటున్నాడు. అతను వున్న వాటాలో ఓ ముసిలావిడ ఆమె మనవరాలూ వున్నారు. ఆమె పేరు సంధ్య. వెళ్ళగానే గౌరవించి మాట్లాడారు. ఉమాపతి నన్ను తెగపొగిడేశాడు. సంధ్య కాఫీ తీసుకొచ్చి నా ముందు వుంచింది. మాకు కాఫీకంటే టీ ఎక్కువ యిష్టం - అందుచేత మీకీ కాఫీ రుచింపకపోవచ్చు. సరిగ్గా తయారు చేయటం కూడా నాకు చేతకాదు, అంది, స్వచ్ఛమైన మరాఠీలో.

తరువాత తెలుసుకున్నాను. సంధ్య ఏదో చిన్న కంపెనీలో పనిచేస్తోంది.ఇంకా పెళ్ళి

కాలేదు. ముసిలావిడ ఇంత ఆదరంతో అతన్ని చూసుకుంటోందంటే అతని 'మంచితనాన్ని' గుర్తించి వుండాలి. నేను ముందే చెప్పాను. ఉమాపతి ఎదుటి వ్యక్తిని చిటికెలో నమ్మించి వశం చేసుకోగలడు. అతనికి దైవం ప్రసాదించిన వరం. కామత్‌ను తీసుకొచ్చి వ్యాఖ్యానించమంటే ఏం చెప్తాడు ?

"అబ్బే అదేం కాదండి ! అసలు ఉమాపతి ఆలోచనలు వేరు, పన్నాగం వేరు. ఎలాగోలాగ ముసిలిదాని మెప్పు పొంది సంధ్యను మంచిచేసుకుని తన దాహం తీర్చుకుందామని - అమ్మో దైవాంతకుడతను. సరోజ విషయంలో తెలుస్తూనే వుందిగా " అంటాడు గామోలు!

ఉమాపతి అయిదు నిమిషాల నిశ్శబ్దాన్ని భేదిస్తూ అన్నాడు.

'మీతో కొద్ది రోజులుగా ఓ సంగతి చెప్పాలనుకుంటున్నా, అవకాశం చిక్కటం లేదు. మీమీద నాకున్న గౌరవభావం గురుతుల్యమైంది. అలా మాహిమ్‌బీచ్‌వైపు నడుద్దామా?' సరేనని సంధ్యకూ, ముసిలావిడకూ కృతజ్ఞత చెప్పి బయలుదేరాను.

బీచ్ చేరుకునే వరకూ అతను మౌనంగా వున్నాడు. చీకూ చింతా లేకుండా కలకల్లాడుతూ సాగిపోతున్న సంసారంలా చల్లగాలి వీచింది. ఇసకలో చతికిలబడ్డాం. ఉమాపతి అసందర్భంగా ఇసకలో పిచ్చిగీతలు గీస్తూ కూర్చున్నాడు.

'అసలీ ఉద్యోగంలో ఎందుకు చేరానా అనిపిస్తోంది' అన్నాడు వున్నట్టుండి. అతనికేసి అర్థపూరితంగా చూశాను.

'తప్పుగా అడిగితే క్షమించండి, సరోజగురించి మీ అభిప్రాయం ఏమిటి?'

'సరోజవిషయం అలా వుంచి ఒకమనిషిని గురించి మరోమనిషి పూర్తిగా అర్థం చేసుకో గలడనుకోటం పొరపాటు. భర్త భార్యదగ్గర్నుంచి కొంత దాస్తాడు. కొడుకు తండ్రికి తెలియకుండా కొన్ని పనులు చేస్తాడు. అలాగే ప్రతివ్యక్తీ తన రహస్యమందిరంలో ఇతరులకు తెలియకుండా కొన్ని దాచుకుంటాడు. నిజానికి అవే అతని ప్రవర్తనను -శీలాన్ని నిర్ణయించే గీటురాళ్ళు కావచ్చును. దీనిక్కారణం మనిషిని చూసి మనిషి జడుసుకోవటమే ననుకుంటాను. అలా వుండగా సరోజ గురించి ఇదమిద్ధమని ఎలా చెప్పను ? ఆమెను ఆఫీసులో పదిగంటలకు చూస్తాను. తనపని తను చేసుకుపోతుంది. చలాకీగా వుంటుంది. ఆరు గంటలకు వెళ్ళిపోతుంది. దీన్నిబట్టి ఆమె వ్యక్తిగత జీవితం గురించి తెలుసుకునే ఆస్కారం నాకెక్కడ వుంది?'

ఓ నిమిషంపాటు నామాటల్ని త్రాసులో తూచి విలువ కడుతున్న వాడిలా కనిపించాడు. 'ఇంకా ముసుగులో గుద్దులాట ఎందుకండి ! ఆమె నన్ను ప్రేమిస్తోంది. ఎందుకో ఆమెను గురించి ఆలోచించకుండా ఆమెను చూడలేకుండా వుండలేకపోతున్నా - దీనికి అంతూ - దరీ కనపడదు -' అన్నాడు.

అతని మానసికబాధ కొద్దిగా అర్థమైంది. సరోజగురించి విపులంగా చెబుదామనుకున్నాను. కాని అది నా కనవసరం. అదీ కాక ఆమెనుగురించి నాకు

తెలిసిందెంత ? అనంత భూగోళంలో ఇసక కణంలా -

'ఇంతకీ నువ్వు సరోజను ప్రేమించావా?'

అతను వెంటనే జవాబు చెప్పలేకపోయాడు. 'ప్రేమ' అన్న పదానికి అతను సృష్టించుకున్న నిర్వచనం ఎలాంటిదో! ఆమె విసిరిన సౌందర్యపు వలలో అతను చిక్కుకున్నాడు. దానికతను దాస్యం చేయకతప్పదు. ఆమెను చూడగానే, బహుశా, అతని నరాలన్నీ స్వస్థలాల్ని వదులుకుని కదలిపోయి ఇంద్రియాలన్నీ పట్లు తప్పతున్నాయేమో! ఒకవైపు అతని నైతికజీవితం ఘోరసంగ్రామం జరుపుతూంటుంది. పెద్దపెద్ద కొండల్లా అవన్నీ అడ్డుపడతాయి.

'ఇందులో గుండెలు బాదుకోవలసిన విషయమేమీ లేదు ఉమాపతీ ! నువ్వు నిజంగా సరోజను ప్రేమించే పక్షంలో ఆమెను వొప్పించి తక్షణం పెళ్ళి చేసుకో - అందుకామె గతం అనవసరం - నీ గతం గురించి ఆమెకేం తెలుసు కనక ? ఇంక - ప్రేమకూ వాంఛకూ సంబంధం లేదని వాదించే వాళ్ళ మాటల్ని నేను విశ్వసించను - అవన్నీ సరైన పునాది మీద నిలబడవు. దూరదూరంగా కూర్చుని మనసులో వూహలు సృష్టించుకుని ప్రేమను అనుభవించటం అసందర్భం- నా సలహా అంతే!' కొంతసేపు గడిచాక చీకటిపడిందంటూ ఎవరిదారిన వారు విడిపోయాం - ప్రస్తుతం ఉమాపతివున్న స్థానంలో కామత్ వుంటే?

ఇది జరిగిన రెండు రోజులకు ఉమాపతి తన వుద్యోగానికి రాజీనామా యిచ్చి నా ముందు వచ్చి నిలబడ్డాడు.

'అయితే ఇకముందు ఏం చేయదల్చుకున్నట్టు ?' అనడిగాను. 'కాకినాడ వెడతాను, అక్కడే బావుంటుంది' అన్నాడు, అమావాస్యనాటి చీకటంతా అతని మోహంలో ప్రోగులుగా వేలాడుతూ కనిపించింది. ఆ తరువాత ఎందుకో సరోజ నన్ను అనుమానంగా చూడసాగింది.

తరువాత వారం రోజుల వరకూ అతని జాడలేదు. స్వస్థలం చేరుకునుంటాడనుకున్నాను. కాని అలా జరగలేదు. శారద పనిచేస్తున్న కంపెనీలో క్లర్కుగా చేరినట్టు ఆమె చెప్పింది. నేను ఆశ్చర్యపడకుండా వుండలేకపోయాను. అప్పుడప్పుడు శారద అతని గురించి ఏదేనా చెబుతూ వుండేది.

ఓనాడు ఉమాపతిని చూద్దామని అతని గదికి వెళ్ళాను. ఉదయం శారద సినిమాకంటూ వెళ్ళింది. తలుపు తట్టగానే తీశాడు. అక్కడ శారద కూడా కనపడింది, ముగ్గురం కొంతసేపు ఆశ్చర్యంలో మునిగి పోయాం.

'సినిమాకు వెళ్ళలేదా ?' అనడిగాను.

'టిక్కెట్టు దొరకలేదు' అంది. ఆకంఠంలో ఆమెమాటలు 'అబద్ధం' అన్నట్టు ధ్వనించాయి. ఆలోచనలు పరిపరి విధాల సాగిపోయాయి.

ఉమాపతి అదీయిదీ మాట్లాడాడు. అందరూ మనసులో కుళ్ళూ - రహస్యాలూ దాచుకుని పైకి మాటాడుతున్నట్టనిపించింది. సంభాషణ సాగలేదు. అదలించటానికి శారద

చిన్నపిల్ల కాదు, ఏమని అడగను ?

'మీరు మనస్ఫూర్తిగా క్షమిస్తానంటే ఒక్క మాట చెప్పాలనుకుంటున్నా - ఇంతకాలం మనస్సంకోచం వలన ఆలస్యం చేస్తూ వచ్చాను' అన్నాడు. ఏమిటన్నట్టు చూశాను.

'శారద యీ విధంగా నాతో స్వేచ్ఛగా మాట్లాడటం - తిరగటం తప్పేననుకుంటారు కాని... కాని... అంటూ ఆగిపోయాడు.

గుండె ఆగి మళ్ళా తేరుకున్నట్టయింది.

'చెప్పు ఉమాపతీ ! ఎందుకు సందేహం ?'

'ఆమెను, మీరు అంగీకరిస్తే పెళ్ళిచేసుకుందా మనుకుంటున్నా -' గాఢ నిద్రలోవున్నవ్యక్తిని హఠాత్తుగా ఐస్‌టబ్‌లో ముంచిన అనుభూతి కలిగింది.

'నా యిష్టాయిష్టాలతో ఏవిటికాని శారద అంగీకారం వుండాలి, అంతకంటె అనే హక్కు లేదు - శారదవంక చూశాను. తలవంచుకుని బయటికి పారిపోదా మనుకుంటున్న చిరునవ్వును బలవంతాన పెదవులమధ్య అణచివేసింది. ఉమాపతిమీద నాకున్న సదభిప్రాయం మార్చుకున్నాను. అతనికి స్థిరత్వం లేదు - అతని వ్యక్తిగత జీవితం కొద్దిగానైనా తెలియదు. ఇవేళ ఉద్యోగంలో వున్నాడు - ఏమో ! రేపు వేరుసెనగలు అమ్ముతూ తిరుగుతాడేమో !

నేను ఇంటికి బయలుదేరాను. శారదను రమ్మని అడగనూ లేదు - ఆమె రానూ లేదు-తోవలో మాటుంగాస్టేషన్‌లో నేనువున్న ఫస్టుక్లాస్ కంపార్టుమెంటులోకి సరోజ వచ్చింది - గుజరాతీల బాణీలో చీరకట్టి వుండటం వలన మొదట్లో ఆమెను గుర్తుపట్టలేక పోయాను. ఎందుకో ఆమెకీకట్టు కొత్త అందాన్నిచ్చింది. కాని దేన్నీ ఆస్వాదించే పరిస్థితుల్లో లేను. మనసంతా అల్లకల్లోలంగా వుంది.

'ఇవేళ ఆముదం తాగారా?' అనడిగింది, పక్కన కూచుంటూ - జరిగినదంతా వివరించాను - సరోజమీద నాకు గౌరవం వుంది. ఆమెనుండి నేను ఏవిషయాన్నీ ఇంత వరకూ దాచలేదు - సరోజముఖం పూర్తిగా మారిపోయింది. వికసించి నవ్వుతున్న పువ్వు వున్నట్టుండి ముకుళించుకుని నేల జారినట్టైంది. 'నేను ఎప్పుడూ మీ శ్రేయోభిలాషినన్న సంగతి మీకు బాగా తెలుసు. నిజానికి మీకంటే నేను బాగా జీవితాన్ని అర్థం చేసుకోగలను. ఉమాపతి నాకు బాగా తెలుసు. అతని మనస్తత్వం అభిప్రాయాలు -అన్నీ చీల్చి అణువులుగా మార్చి పరీక్షించి చూశాను. అతను శారదకు తగడు - శారద వంటి అమాయకురాల్ని అతని కంటగట్టకండి - అతనీ లోకంలోనే బతకవలసిన వాడుకాడు. మీ చెల్లాయిమీద మీకు కొంచెమైనా ప్రేమవుంటే దీనికి ఒప్పుకోకండి - చేతులు కాలాక ఆకులు పట్టుకుని లాభం లేదు. అతని తెరవెనక జీవితం నాకు తెలుసు !'

ఆ ఉద్రేకంలో ప్రతిధ్వనించిన నిర్మలత్వం నన్ను వూగించేసింది, కంపార్టుమెంటులో వున్న ప్రయాణీకులు మావంక విచిత్రంగా చూశారు. ఈ పెళ్ళి జరక్కపోతే సరోజకు కలిగే ప్రయోజనం ఏవీ లేదు.

'ఏవిటి మీనిర్ణయం' ? అనడిగింది.

'నీ అభిప్రాయం సరైన దనుకుంటాను'

ఇంతలో కుర్లా వచ్చింది -సరోజ మరోమాటు హెచ్చరించి దిగిపోయింది.

శారద రాత్రి ఎనిమిదిగంటలకు ఇంటికి వచ్చింది. ఆమెను యిష్టంవచ్చినట్టు నిందించాను. ఉమాపతిని చేసుకుంటే ఆమె ఎలాంటి తుఫాన్లను ఎదుర్కోవలసి వుందో వివరించారు.

'అన్నయ్యా! నువ్వు ఎన్నైనా చెప్పు - నా నిర్ణయం మార్చుకోను, నేను పసిపాపను కాను- నా జీవితం నన్ను నిర్ణయించుకోనీ' అంటూ ఏడవటం మొదలెట్టింది.

శారద కన్నీరు కార్చటం యిదే మొదటిసారి. అమ్మా - నాన్నా చిన్నప్పుడు పోయిన తరువాత నేను తిన్నగా బొంబాయి వచ్చాను. అప్పట్నుంచీ శారద బాధ్యతకూడా నా మీదే పడింది. ఈనాటి వరకూ మా యిద్దరిమధ్యా ఎలాటి అభిప్రాయ భేదాలూ రాలేదు.

ఆ మర్నాటి నుండి శారద నాతో ముభావంగా వుండసాగింది. అందుకు నేను బాధపడలేదు - ముందు ముందు ఆమె గోతిలో పడకుండా వుంటుందికదా అని తృప్తి పడ్డాను - తరువాత వారంరోజుల వరకు ఉమాపతి ప్రస్తావన రాలేదు.... చెయ్యి చురుక్కుమంది - కామత్ నవ్వుతూ మరోసిగరెట్ అందించాడు - వద్దన్నాను.

సాయంత్రం చౌపాతీకి వెళ్ళే సరికి శారదా - సరోజా ఓ మూల కూర్చున్నారు. నేనూ పక్కన కూచున్నాను -అలలు మాత్రం గలగలమంటూ కాళ్ళను తడిపేస్తున్నాయి.

'ఉమాపతిని ఇంక మీరు చూడలేరు' అంది సరోజ-ఆశ్చర్యంతో ఆమెకేసి చూశాను. కళ్ళు రెండూ నీళ్ళతో నిండి వున్నాయి.

"ఏం? కాకినాడ వెళ్ళిపోయాడా?"

'కాదు - ఆత్మహత్య చేసుకున్నాడు'

నిజంగా భయం వేసింది. ఎప్పుడూ అనుకోని ముగింపు -శారద పిచ్చెత్తిన దానికి మల్లే కూర్చుంది.

'ఇంతక్రితమే ఎలిజబెత్ ఈవార్త విని కన్నీరు వదిలింది' అంది శారద - నా కళ్ళు తడిమి చూసుకున్నాను. పొడిగా వున్నాయి. అయితే నాకు మాత్రం కన్నీరు ఎందుకు రాదు?

'ఇంతకీ ఎందుకు బలవంతాన ప్రాణం తీసుకున్నట్టు ?' అనడిగాను.

సరోజ సన్నగా ఏడ్చింది.

'కారణం అడక్కండి - నాకు తెలియదు - కాదు తెలుసు - ఏమో ! ... ఎందుకో ! అతన్ని నాకు కాకినాడలో వున్నపుడే బాగా తెలుసు - అంతే మీరందరూ తలోకారణం వూహించుకోండి.' తెగిన వీణమీది ధ్వనుల్లా వెలివడ్డాయి. సరోజ మొహం కేసి చూశాను. నెత్తిమీద బొట్టు లేదు. కొంపతీసి ఇద్దరూ విడాకులిచ్చేసుకున్న భార్యాభర్తలు కాదు కదా!...అసందర్భపుటాలోచనలు అన్నీ -

అందరం మౌనంగా వున్నాం

'మరోతమాషా మీకు తెల   ుంది
సరోజ.

ఇంతకీ ఉమాపతి దేన్నిచూసి జడుసుకున్నట్టు ?

జీవితాన్నా ?

ఎందుకు? ఉద్యోగం సంపాదించటం అతనికెన్నడూ సమస్యకాదని చెప్పాను. ఎక్కడకెళ్ళినా ఎలాంటి పరిస్థితుల్లోనైనా అతను బతగ్గలడు. అది కారణం కానేకాదు - పోనీ అమ్మాయిల్ని చూసి జడుసుకున్నాడా ?

అమ్మో ! ఆ విషయం గురించి ఆలోచించటానికే భయంగా వుంది. సరోజ - శారద - సంధ్య - ఆఖరుకు ఎలిజబెత్ - ఇంకా ఎందరో ! అందర్నీ ప్రేమించాడట - ఏమిటో గుప్పెటమూసి అందులో ఏంవున్నదో చెప్పుకోమన్నట్టుగా వుంది. ఇందర్నీ ఎలా ప్రేమిస్తానన్న దిగులు భరించలేక తన్ను తాను అంతమొందించుకున్నాడా?...

సరోజ చాలాసార్లంది, అతను లోకంలో బతకవలసిన వాడు కాదని - ఆమెకూడా నిజం చెప్పకుండా వూహించుకోమంటోంది !నాకు తోచిన నిర్ణయం నేను చేసుకొన్నాను. జీవితాన్ని చూసి జడుసుకొని పారిపోయాడు - ఏవీ అనుభవించ లేనప్పుడు బతికిమాత్రం ఏం సుఖం బావుకుంటాడు ?...సరోజను బలవంతపెట్టి ప్రయోజనం వుండదు. ఆమె నిజంచెప్పదు. - ఇనుపకోటలో ఏముందో తొంగిచూసే ఆస్కారంకూడా లేదు.

ముగ్గురం ఇళ్ళకు బయలుదేరాం.

'అన్నయ్యా ! నీ మనసు కష్టపెట్టాను క్షమించు' అంది శారద -నడుస్తుంటే పెద్దపెద్ద భవనాలన్నీ మీద కొరుగుతున్నట్టనిపించింది. 'మెరైన్ లైన్స్' స్టేషన్ నుండి సబర్బన్ ట్రెయిన్ బయలుదేరి ఆగిపోయింది - ఎవరో పొరపాటున చక్రాలకిందపడి పోయాడు- అతను జీవించాలనే అనుకున్నాడు. కాని మృత్యువతన్ని కౌగలించుకుంది - అతను అతి సామాన్యుడుగా వున్నాడు. -కాని బతకవలసిన ఉమాపతి మృత్యువును కోరి ఆహ్వానించాడు.-

కళ్ళు తడిమి చూసుకున్నాను -

నీటి చుక్కలు కనుగొలకుల్లో నిలిచాయి.

అప్పుడు రావలసిన కన్నీరు యిప్పుడు వచ్చింది! 'సరోజ ముఖంలో ఇంక ఏనాటికైనా కళాకాంతులు తిరిగి వస్తాయా?' అనిపించింది.

ముగ్గురం ఒక్కసారి నిట్టూర్చాం -

జులై 1957 (భారతి)

❊